

Promemoria

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Genomförande av det reviderade direktivet om hamnstatskontroll

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag till de lag- och förordningsändringar som krävs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3099 om ändring av direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll. Förslagen innebär i huvudsak att Transportstyrelsens uppdrag att utföra hamnstatskontroller förtydligas och utökas något. Det föreslås också en ökad skyldighet för lotsar och hamninnehavare att rapportera avvikelser hos fartyg.

Utöver detta föreslås att straffbestämmelserna i lagen om sjöfartsskydd justeras så att även svenska fartyg som överträder meddelade förbud eller förelägganden kunna påföras straff.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 6 juli 2027.

Innehållsförteckning

1	Författningsförslag.....	3
1.1	Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)	3
1.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:487) om sjöfartsskydd.....	4
1.3	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg	5
1.4	Förslag till förordning om ändring i fartygssäkerhetsförordningen (2003:438).....	9
1.5	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen	15
2	Ett ändrat direktiv om hamnstatskontroll	16
3	Förslag till genomförande av direktivsändringarna	16
3.1	En tydligare reglerad uppgift för Transportstyrelsen att göra hamnstatskontroller	16
3.2	Ändrade regler om förbud att anlöpa svenska hamnar	17
3.3	Inspektionsdatabasen Thetis.....	17
3.4	Ökad rapporteringsskyldighet för lotsar och hamninnehavare	17
3.5	Transportstyrelsen ska ha ett kvalitetsledningssystem för hamnstatskontroll.....	18
4	Straffbarhet för överträdelser med svenska fartyg inom sjöfartsskyddet	18
5	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	19
6	Konsekvenser.....	20
6.1	Miljön, sjösäkerheten, statens budget, jämställdheten och den kommunala självstyrelsen.	20
6.2	Transportstyrelsen	20
6.3	Andra statliga myndigheter och domstolar	21
6.4	Redarna och sjömännen.....	21
7	Författningskommentar.....	22
7.1	Förslaget till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)	22
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:487) om sjöfartsskydd.....	22

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs¹ att 5 kap. 16 a § fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

16 a §²

En lots eller en hamninnehavare som i samband med sin normala verksamhet uppmärksammar att ett fartyg har uppenbara avvikelser, ska omedelbart rapportera detta till den myndighet som regeringen bestämmer, om avvikelserna

- *kan* inverka menligt på fartygets säkra framförande, eller
- *kan* utgöra ett hot mot den marina miljön.

En lots eller en hamninnehavare som i samband med sin normala verksamhet uppmärksammar att ett fartyg har uppenbara avvikelser, ska omedelbart rapportera detta till den myndighet som regeringen bestämmer, om avvikelserna *kan*

- inverka menligt på fartygets säkra framförande *eller på säkerheten för sjömännen ombord*, eller
- utgöra ett hot mot den marina miljön.

Med hamninnehavare avses den fysiska eller juridiska person som utövar det avgörande inflytandet över hamnens drift.

Denna lag träder i kraft den 6 juli 2027.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3099.

² Senaste lydelse 2010:1360.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:487) om sjöfartsskydd

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (2004:487) om sjöfartsskydd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller föreläggande som har meddelats med stöd av *bestämmelserna i regel 9 i bilaga 1 till förordning (EG) nr 725/2004 eller enligt 9 §.*

Om ett förbud eller föreläggande som avses i första stycket är förenat med vite, *skall* den som bryter mot det inte dömas till ansvar.

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller föreläggande som har meddelats med stöd av

– regel 9 i bilaga 1 till förordning (EG) nr 725/2004, eller
– 9 eller 9 a § denna lag.

Om ett förbud eller föreläggande som avses i första stycket är förenat med vite, *ska* den som bryter mot det inte dömas till ansvar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 6 juli 2027.
 2. Äldre bestämmelser tillämpas på överträdelser av förbud eller förelägganden som har beslutats före ikraftträdandet.

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg²

dels att 7 kap. 8–9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 7 kap. 8 c och 8 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

8 §³

Transportstyrelsen *skall* förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn, om

1. fartyget lämnar en hamn i strid med ett förbud som har meddelats med stöd av 7 kap. 4 eller 5 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,

2. fartyget *av* tillsynsmyndigheten har *tillåtits* att gå till ett reparationsvarv men inte uppfyller villkoren för resan eller fortsätter den utan att anlöpa varvet, *eller*

3. fartyget inte uppfyller de krav i fråga om påväxthindrande system som finns i förordning (EG) nr 782/2003 om tennorganiska föreningar på fartyg.

Vad som sagts i första stycket gäller i samma utsträckning om motsvarande beslut har fattats av

Transportstyrelsen *ska* förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn, om

2. tillsynsmyndigheten har *tillåtit* fartyget att gå till ett reparationsvarv men *fartyget* inte uppfyller villkoren för resan eller fortsätter den utan att anlöpa varvet,

3. *en motsvarande situation som avses i 1 eller 2 gäller efter ett beslut av en behörig myndighet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en annan stat som har undertecknat 1982 års samförståndsavtal om hamnstatskontroll (Paris MOU), eller*

4. fartyget inte uppfyller de krav i fråga om påväxthindrande system som finns i förordning (EG) nr 782/2003 om tennorganiska föreningar på fartyg.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3099.

² Förordningen omtryckt 1983:59. Senaste lydelse av förordningens rubrik 1996:528.

³ Senaste lydelse 2008:1127.

en behörig myndighet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en annan stat som har undertecknat Paris Memorandum of Understanding on Port State Control (Paris MOU).

8 a §⁴

Transportstyrelsen ska förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn om fartyget är upptaget i ett register som omfattas av den svarta lista som publiceras i den årliga Paris MOU-rapporten och det under de senaste 36 månaderna har fattats beslut om minst tre förbud för fartygets resa eller mot användning i reguljär trafik enligt 6 kap. 6 § fartygssäkerhetslagen (2003:364). Samma sak gäller om fartyget är upptaget i ett register som omfattas av den grå lista som publiceras i den årliga Paris MOU-rapporten och minst tre sådana förbud har fattats under de senaste 24 månaderna.

Förbudet mot tillträde enligt första stycket ska börja gälla så snart fartyget lämnar den hamn eller ankarplats där det hölls kvar

Transportstyrelsen ska förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn, om fartyget

1. är upptaget i ett register som finns med på

a) den förteckning över stater med låga prestationer som antas i enlighet med Paris MOU och det under de senaste 36 månaderna har fattats minst tre beslut om förbud för fartygets resa i en hamn i en stat i Europeiska unionen eller en stat som har undertecknat Paris MOU, eller

b) den förteckning över stater med höga eller medelhöga prestationer som antas i enlighet med Paris MOU och det under de senaste 24 månaderna har fattats minst tre beslut om förbud för fartygets resa i en hamn i en stat i Europeiska unionen eller en stat som har undertecknat Paris MOU, eller

2. har vägrats tillträde till någon hamn i Europeiska unionen eller i en stat som har undertecknat Paris MOU vid minst två tillfällen tidigare och det därefter har fattats ett beslut om förbud mot fartygets resa antingen enligt 6 kap. 3 § fartygssäkerhetslagen (2003:364) eller av en stat i Europeiska unionen eller en stat som har undertecknat Paris MOU.

Ett förbud mot tillträde enligt första stycket 1 ska börja gälla så snart fartyget lämnar den hamn eller ankarplats där det hölls kvar för tredje gången.

för tredje gången och där tillträdesförbudet utfärdades.

Transportstyrelsen ska också förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn om fartyget har vägrats tillträde till hamn vid två tillfällen tidigare och det därefter fattas beslut om förbud för fartygets resa enligt 6 kap. 3 § fartygssäkerhetslagen.

8 b §⁵

Ett förbud som har meddelats med stöd av 8 § första stycket 1 eller 2 ska bestå till dess att redaren, fartygets ägare eller den som är ansvarig för fartygstransporten har visat den myndighet som förbjudit fartygets resa att bristen är avhjälp.

Ett förbud som har meddelats med stöd av 8 § första stycket 3 ska bestå till dess att redaren, fartygets ägare eller den som är ansvarig för fartygstransporten har visat den myndighet som avses i 6 kap. 1 § att bristen är avhjälp.

Ett förbud som har meddelats enligt 8 a § ska bestå till dess att den myndighet som har utfärdat förbudet häver det i enlighet med artikel 16.2 och 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll.

Ett förbud enligt 8 § första stycket 1 eller 2 ska gälla till dess att redaren, fartygets ägare eller den som är ansvarig för fartygstransporten har visat den myndighet som förbjudit fartygets resa att bristen är avhjälp.

8 c §

Ett förbud enligt 8 § första stycket 3 ska gälla till dess att redaren, fartygets ägare eller den som är ansvarig för fartygstransporten har visat den myndighet som avses i 6 kap. 1 § att bristen är avhjälp.

8 d §

Ett förbud enligt 8 a § ska gälla till dess att Transportstyrelsen häver det i enlighet med artikel 16.2–4b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG om hamnstats-

⁵ Senaste lydelse 2010:1364.

*kontroll, i lydelsen enligt Europa-
parlamentets och rådets direktiv
(EU) 2024/3099.*

9 §⁶

Transportstyrelsen får, trots vad som anges i 8 §, tillåta ett fartyg att anlöpa en anvisad hamn

Transportstyrelsen får, trots vad som anges i 8–8 d §§, tillåta ett fartyg att anlöpa en anvisad hamn

1. om force majeure eller säkerhetsskäl gör det nödvändigt,
2. för att minska risken för föroreningar, eller
3. för att fartygets brister skall avhjälpas, förutsatt att lämpliga åtgärder har vidtagits för att garantera ett säkert anlop till hamnen.

Denna förordning träder i kraft den 6 juli 2027.

1.4 Förslag till förordning om ändring i fartygs-säkerhetsförordningen (2003:438)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om fartygssäkerhetsförordningen (2003:438)²

dels att 6 kap. 1 d § ska betecknas 6 kap. 1 f §,

dels att 6 kap. 1 a–1 c §§, 7 kap. 1, 1 b, 1 c, 2 och 3 §§ och 10 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 6 kap. 1 d § och 7 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

1 a §³

Transportstyrelsen är *administration enligt förordning (EG) nr 336/2006.*

Transportstyrelsen *ska i fråga om förordning (EG) nr 336/2006*

1. fullgöra uppgiften att vara administration, och

2. fullgöra de uppgifter som Sverige har, utom när det gäller artiklarna 9 och 10.

1 b §⁴

Transportstyrelsen ska *fullgöra de uppgifter som enligt förordning (EG) nr 336/2006 ska fullgöras av Sverige, utom när det gäller artikel 9 och 10.*

Transportstyrelsen ska *i fråga om Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/2110,*

1. vara behörig myndighet,

2. göra hamnstatskontroller enligt direktivet,

3. fullgöra de uppgifter som Sverige har enligt artiklarna 8.4, 21 och 29, och

4. se till att uppgifter registreras i den inspektionsdatabas som avses i direktivet och i övrigt fullgöra de uppgifter som rör databasen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3099.

² Senaste lydelse av 6 kap. 1 d § 2019:633.

³ Senaste lydelse 2008:1144.

⁴ Senaste lydelse 2008:1144.

Transportstyrelsen är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/2110, och ska fullgöra de uppgifter som Sverige har enligt artikel 29 i direktivet. Transportstyrelsen ska också fullgöra de uppgifter som rör inspektionsdatabasen i direktivet.

Transportstyrelsen ska fullgöra de uppgifter som Sverige har enligt artikel 6b.1 och 15.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/59/EG av den 27 juni 2002 om inrättande av ett övervaknings- och informationssystem för sjötrafik inom gemenskapen och om upphävande av rådets direktiv 93/75/EEG, i lydelsen enligt kommissionens direktiv 2014/100 av den 28 oktober 2014 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/59/EG om inrättande av ett övervaknings- och informationssystem för sjötrafik i gemenskapen.

Transportstyrelsen ska i fråga om Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/59/EG av den 27 juni 2002 om inrättande av ett övervaknings- och informationssystem för sjötrafik inom gemenskapen och om upphävande av rådets direktiv 93/75/EEG, i lydelsen enligt kommissionens direktiv 2014/100

1. fullgöra de uppgifter som Sverige har enligt artiklarna 6b.1 och 15.4, och

2. utarbeta planer för att ta emot fartyg i behov av assistans enligt artikel 20a och i övrigt fullgöra de uppgifter som anges i den artikeln.

Planerna enligt första stycket 2 ska utarbetas efter överenskommelse med Sjöfartsverket och Kustbevakningen.

Transportstyrelsen ska vidare utarbeta planer för att ta emot fartyg i behov av assistans enligt artikel 20a i direktiv 2002/59/EG, i lydelsen enligt kommissionens direktiv 2014/100, och i övrigt fullgöra de uppgifter som anges i nämnda artikel. Planerna ska utarbetas efter överenskommelse

med Sjöfartsverket och Kustbevakningen.

Transportstyrelsen är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/2110 av den 15 november 2017 om ett inspektionssystem för säker drift av ro-ro-passagerarfartyg och höghastighetspassagerarfartyg i reguljär trafik och om ändring av direktiv 2009/16/EG och om upphävande av rådets direktiv 1999/35/EG. Transportstyrelsen ska också fullgöra de uppgifter som rör inspektionsdatabasen i direktivet.

1 d §

Transportstyrelsen ska i fråga om Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/2110 av den 15 november 2017 om ett inspektionssystem för säker drift av ro-ro-passagerarfartyg och höghastighetspassagerarfartyg i reguljär trafik och om ändring av direktiv 2009/16/EG och om upphävande av rådets direktiv 1999/35/EG, i den ursprungliga lydelsen

- 1. vara behörig myndighet, och*
- 2. fullgöra de uppgifter som rör inspektionsdatabasen i direktivet.*

7 kap.

1 §⁶

Transportstyrelsen ska förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn om

1. fartyget lämnar en hamn i strid med ett förbud som har meddelats med stöd av 6 kap. 1, 2 eller 3 § fartygssäkerhetslagen (2003:364),

2. fartyget av tillsynsmyndigheten har tillåtits att gå till ett reparationsvarv men inte uppfyller villkoren för resan eller fortsätter den utan att anlöpa varvet,

3. ett förbud mot fartygets resa har hävts av tillsynsmyndigheten enligt 6 kap. 3 § andra stycket fartygssäkerhetslagen för att förhindra överbeläggning i inspektionshamnen, eller

4. fartyget har förelagts att åtgärda en brist i enlighet med 6 kap. 3 § tredje stycket fartygssäkerhetslagen men inte följt föreläggandet.

⁶ Senaste lydelse 2010:1365.

Det som sägs i första stycket gäller i samma utsträckning om motsvarande beslut har fattats av en behörig myndighet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat som undertecknat 1982 års *Parisöverenskommelse om riktlinjer för hamnstatskontroll* (Paris Memorandum of Understanding on Port State Control – Paris MOU).

Det som sägs i första stycket gäller i samma utsträckning om motsvarande beslut har fattats av en behörig myndighet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat som undertecknat 1982 års *samförståndsavtal om hamnstatskontroll* (Paris MOU).

1 b §⁷

Transportstyrelsen ska förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn om fartyget är upptaget i ett register som omfattas av den svarta lista som publiceras i den årliga Paris MOU-rapporten och det under de senaste 36 månaderna har fattats beslut om minst tre förbud för fartygets resa. Samma sak gäller om fartyget är upptaget i ett register som omfattas av den grå lista som publiceras i den årliga Paris MOU-rapporten och minst tre sådana förbud har fattats under de senaste 24 månaderna.

Transportstyrelsen ska förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn om fartyget

1. är upptaget i ett register som finns med på

a) den förteckning över stater med låga prestationer som antas i enlighet med Paris MOU och det under de senaste 36 månaderna har fattats minst tre beslut om förbud mot fartygets resa i en hamn i en stat i Europeiska unionen eller en stat som har undertecknat Paris MOU, eller

b) den förteckning över stater med höga eller medelhöga prestationer som antas i enlighet med Paris MOU och det under de senaste 24 månaderna har fattats minst tre beslut om förbud mot fartygets resa i en hamn i en stat i Europeiska unionen eller en stat

som har undertecknat Paris MOU, eller

2. har vägrats tillträde till någon hamn i Europeiska unionen eller i en stat som har undertecknat Paris MOU vid minst två tillfällen tidigare och fartygets resa därefter förbjudits av Transportstyrelsen eller någon stat i Europeiska unionen eller som har undertecknat Paris MOU.

Förbudet mot tillträde enligt första stycket gäller från och med den tidpunkt då fartyget lämnar den hamn eller ankarplats där det hölls kvar för tredje gången och där tillträdesförbudet utfärdades.

Transportstyrelsen ska också förbjuda ett fartyg att anlöpa svensk hamn om fartyget har vägrats tillträde till hamn vid två tillfällen tidigare och det därefter fattas beslut om förbud för fartygets resa enligt 6 kap. 3 § fartygssäkerhetslagen (2003:364).

Ett förbud mot tillträde enligt första stycket 1 ska gälla från och med den tidpunkt då fartyget lämnar den hamn eller ankarplats där det hölls kvar för tredje gången.

1 c §⁸

Transportstyrelsen får utvisa ett utländskt fartyg från svensk hamn, om det inte ombord på fartyget medförs ett bevis om försäkring eller annan betryggande säkerhet enligt 7 kap. 3 § sjölagen (1994:1009). Ett beslut om utvisning får inte meddelas, om det för fartyget gäller ett förbud mot resa enligt 6 kap. 1, 2 eller 3 § fartygssäkerhetslagen (2003:364).

Ett beslut *som har meddelats* med stöd av första stycket ska *bestå* till dess att redaren har visat Transportstyrelsen att bristen är avhjälp.

Ett beslut *enligt* första stycket ska *gälla* till dess att redaren har visat Transportstyrelsen att bristen är avhjälp.

2 §⁹

Ett förbud *som har meddelats* med stöd av 1 § första stycket 1, 2, 3 eller 4 eller *med stöd* av 1 d § ska *bestå* till dess att redaren, fartygets ägare eller den som är ansvarig för fartygstransporten har visat den myndighet som förbjudit fartygets resa eller anlop att bristen är avhjälp.

Ett förbud *enligt* 1 § första stycket 1, 2, 3 eller 4 eller *enligt* 1 d § ska *gälla* till dess att redaren, fartygets ägare eller den som är ansvarig för fartygstransporten har visat den myndighet som förbjudit fartygets resa eller anlop att bristen är avhjälp.

⁸ Senaste lydelse 2012:356.

⁹ Senaste lydelse 2012:356.

Ett förbud som har meddelats enligt 1 b § ska bestå till dess att den myndighet som har utfärdat förbudet häver det i enlighet med artikel 16.2 och 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll.

2 a §

Ett förbud enligt 1 b § ska gälla till dess att den myndighet som har utfärdat förbudet häver det i enlighet med artikel 16.2–4b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3099.

3 §¹⁰

Transportstyrelsen får, trots vad som anges i 1 och 2 §§, tillåta att ett fartyg anlöper en anvisad hamn

1. om force majeure eller säkerhetsskäl gör det nödvändigt,
2. för att minska risken för föroreningar, eller
3. för att fartygets brister *skall* avhjälpas, förutsatt att lämpliga åtgärder har vidtagits för att garantera ett säkert anlöp till hamnen.

Transportstyrelsen får, trots 1 och 1 b–2 a §§, tillåta att ett fartyg anlöper en anvisad hamn

3. för att fartygets brister *ska* avhjälpas, förutsatt att lämpliga åtgärder har vidtagits för att garantera ett säkert anlöp till hamnen.

10 kap.

1 §¹¹

Ett beslut som enligt 9 kap. 2 § fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska underställas Transportstyrelsen, ska prövas av behörig befattningshavare hos styrelsen.

Ett beslut enligt 6 kap. 1, 2, 3 eller 5 § fartygssäkerhetslagen eller enligt 7 kap. 1 eller 2 § denna förordning som har meddelats av en annan befattningshavare än som sägs i första stycket ska genast underställas denne.

Ett beslut enligt 6 kap. 1, 2, 3 eller 5 § fartygssäkerhetslagen eller enligt 7 kap. 1 eller 2 a § denna förordning som har meddelats av en annan befattningshavare än som sägs i första stycket ska genast underställas denne.

Denna förordning träder i kraft den 6 juli 2027.

¹⁰ Senaste lydelse 2008:1144.

¹¹ Senaste lydelse 2019:633.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen

Härigenom föreskrivs¹ att 10 a § förordningen (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Transportstyrelsen ska för den operativa verksamhet som myndigheten bedriver för att fullgöra Sveriges förpliktelser som *flaggstat* ha ett kvalitetsledningssystem i enlighet med artikel 8.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/21/EG av den 23 april 2009 om fullgörande av flaggstatsförpliktelser.

Föreslagen lydelse

10 a §²

Transportstyrelsen ska ha kvalitetsledningssystem för de operativa verksamheter som myndigheten bedriver för att fullgöra Sveriges förpliktelser som

1. flaggstat enligt artikel 8.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/21/EG av den 23 april 2009 om fullgörande av flaggstatsförpliktelser, och

2. hamnstat enligt artikel 30 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt direktiv (EU) 2024/3099.

Denna förordning träder i kraft den 6 juli 2027.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3099.

² Senaste lydelse 2011:674.

2 Ett ändrat direktiv om hamnstatskontroll

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/16/EG av den 23 april 2009 om hamnstatskontroll har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3099 av den 27 november 2024 om ändring av direktiv 2009/16/EG om hamnstatskontroll. Direktiven finns tillgängliga på <https://eur-lex.europa.eu/>. I denna promemoria lämnas förslag till de författningsändringar som krävs för att genomföra ändringsdirektivet, i denna promemoria benämnt endast direktivet.

3 Förslag till genomförande av direktivsändringarna

3.1 En tydligare reglerad uppgift för Transportstyrelsen att göra hamnstatskontroller

Förslag

I förordning förtydligas att Transportstyrelsen ska göra hamnstatskontroller i enlighet med direktivet samt ansvara för att informera om beslut enligt vad direktivet anger.

Skälen för förslaget

Direktivet reglerar när och hur hamnstatskontroller ska ske och att information ska ges till exempelvis andra medlemsstater. Många av bestämmelserna har nu justerats, men i de flesta fall marginellt. Transportstyrelsen har enligt 5 kap. fartygssäkerhetslagen (2003:364) en generell uppgift att utöva tillsyn över fartyg, såvida inte annat är särskilt angivet. Tillsynsuppgiften omfattar även den särskilda tillsynsförrättningstypen hamnstatskontroll. Direktivets bestämmelser är dock riktade såväl till redare och befälhavare som till den myndighet som ska utöva tillsynen. Dagens reglering lämnar i praktiken till Transportstyrelsen själv att meddela föreskrifter om hur hamnstatskontrollerna ska gå till, jfr exempelvis 7 kap. 6 § fartygssäkerhetslagen och 6 kap. 7 § fartygssäkerhetsförordningen (2003:438). De krav i direktivet som riktar sig till myndighetens utövande av tillsynen bör dock regleras på en högre föreskriftsnivå än myndighetsföreskrifter. Det bör därför anges i förordning att Transportstyrelsen i sitt utövande av tillsynen ska följa direktivets krav i alla avseenden.

3.2 Ändrade regler om förbud att anlöpa svenska hamnar

Förslag

Bestämmelser i förordning om anlöpsförbud och hävning av sådana beslut justeras.

Skälen för förslaget

Artikel 16 i direktivet behandlar skyldigheterna att förbjuda fartyg att anlöpa hamn till följd av tidigare kvarhållanden. Artikeln har ändrats i flera avseenden, bland annat när det gäller förutsättningarna för att häva ett sådant förbud. Därvid ska även bestämmelserna i bilaga VIII tillämpas. Även bestämmelserna om att ett beslut om tillträde i vissa fall, bland annat force majeure, inte behöver tillämpas, har justerats något.

Bestämmelserna om anlöpsförbud samt hävning eller icke-tillämpande av sådana beslut i förordningen om åtgärder mot förorening från fartyg och fartygssäkerhetsförordningen bör justeras för att genomföra ändringarna i direktivet.

3.3 Inspektionsdatabasen Thetis

Förslag

Transportstyrelsen ska fullgöra alla slag av administrativa åtgärder som rör inspektionsdatabasen Thetis.

Skälen för förslaget

Det reviderade direktivet innehåller flera bestämmelser om att en medlemsstat ska vidta åtgärder rörande inspektionsdatabasen Thetis, se till exempel de ändrade artiklarna 3.3 och 8.

Bestämmelser om att Transportstyrelsen ska fullgöra uppgifter som rör inspektionsdatabasen finns redan i fartygssäkerhetsförordningen, men bör uppdateras dels så att hänvisar sker till direktivet i den senaste lydelsen, dels så att samtliga direktivets uppgifter som rör databasen omfattas.

3.4 Ökad rapporteringsskyldighet för lotsar och hamninnehavare

Förslag

Lotsar och hamninnehavares skyldighet att rapportera avvikelser hos fartyg ska även omfatta avvikelser som kan inverka menligt på säkerheten för sjömännen ombord.

Skälen för förslaget

Enligt artikel 23.1 och 23.2 i direktivet ska lotsar och hamnmyndigheter eller hamnorgan åläggas att till berörda myndigheter rapportera uppenbara avvikelser hos fartyg om avvikelserna kan inverka menligt på fartygets säkra framförande, säkerheten för sjömän ombord eller utgöra hot mot den marina miljön. Skyldigheten att rapportera avvikelser som kan inverka menligt på säkerheten för sjömän ombord är ny.

Den svenska regleringen i 5 kap. 16 a § fartygssäkerhetslagen, som i dag innehåller skyldigheter för lotsar och hamninnehavare att rapportera avvikelser som kan påverka fartygets säkerhet eller utgöra hot mot miljön, bör kompletteras så att även effekter på sjömännens säkerhet omfattas av rapporteringskraven.

3.5 Transportstyrelsen ska ha ett kvalitetsledningssystem för hamnstatskontroll

Förslag

Transportstyrelsen ska ha ett kvalitetsledningssystem för den verksamhet hos myndigheten som omfattar hamnstatskontroll.

Skälen för förslaget

I artikel 30 i direktivet har införts ett krav på medlemsstaterna att ha ett kvalitetsledningssystem för den verksamhet rörande hamnstatskontroll som staternas administrationer utför inom ramen för direktivet. (Den svenska språkversionen är felöversatt och anger att kvalitetsledningssystemet ska omfatta den verksamhet hos myndigheten som avser flaggstatskontroll.) Kravet bör föras in i förordningen (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen, där motsvarande krav på myndigheten att ha ett kvalitetsledningssystem för den verksamhet som rör flaggstatskontroll är reglerad.

4 Straffbarhet för överträdelser med svenska fartyg inom sjöfartsskyddet

Förslag

Även svenska fartyg som bryter mot ett förbud eller föreläggande som beslutas enligt regelverket om sjöfartsskydd ska kunna påföras straff.

Skälen för förslaget

Enligt 22 § första stycket lagen (2004:487) om sjöfartsskydd döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller föreläggande som har meddelats med stöd av bestämmelserna i regel 9 i

bilaga 1 till förordning (EG) nr 725/2004 eller enligt 9 § i lagen. Dessa bestämmelser omfattar dels utländska fartyg, dels hamnanläggningar. Någon möjlighet att dömas till ansvar finns inte för den som bryter mot ett föreläggande eller förbud som avser brister hos svenska fartyg. Sådana förelägganden regleras i 9 a §. Någon förklaring till denna skillnad i straffansvaret avseende utländska respektive svenska fartyg finns inte i förarbetena. Någon anledning till en sådan skillnad i straffhänseende finns inte. Oavsett vilken nationalitet ett fartyg har bör en överträdelse av ett förbud eller ett föreläggande vara straffbelagt.

5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag

Författningsförslagen ska träda i kraft den 6 juli 2027.

Ändringarna i lagen om sjöfartsskydd ska inte tillämpas på gärningar som har skett före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

Ikraftträdande

Förslagen i avsnitt 3 avser genomförande av ett direktiv. Enligt artikel 2.1 i direktivet ska direktivet vara genomfört senast den 6 juli 2027. De föreslagna författningsändringarna bör därför träda i kraft det datumet.

Förslagen i avsnitt 4 avser inte något direktivgenomförande och görs i en annan författning än de författningar som genomför direktivet. Det finns inget särskilt datum som det är nödvändigt att sätta författningsändringen i kraft. För att underlätta den praktiska hanteringen med utfärdande och publicering är det lämpligt att även den författningsändringen träder i kraft den 6 juli 2027.

Övergångsbestämmelser

För förslagen i avsnitt 3 behövs inga övergångsbestämmelser.

Förslagen i avsnitt 4 innebär skärpningar av straffbestämmelserna i regelverket om sjöfartsskydd. De nya bestämmelserna bör därför inte tillämpas på överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

6 Konsekvenser

6.1 Miljön, sjösäkerheten, statens budget, jämställdheten och den kommunala självstyrelsen.

Bedömning

Förslagen har positiva effekter på sjösäkerheten och miljön.

Förslagen har inga konsekvenser för statens budget, jämställdheten eller den kommunala självstyrelsen.

Skälen för bedömningen

Sjösäkerhet och miljö

Förslagen i avsnitt 3 syftar samtliga till att på något sätt förbättra medlemsstaternas kontroll i hamn av att fartyg och deras besättning uppfyller gällande krav. Ju bättre kraven följs, desto mindre är risken för att olyckor uppstår. Effekten på sjösäkerheten bör därmed vara positiv. Eftersom risken för olyckor minskar påverkar det även risken för skador på miljön i positiv riktning.

Förslaget i avsnitt 4 har inte någon påverkan över huvud taget på miljön.

Statens budget, jämställdheten och den kommunala självstyrelsen

Förslagen i promemorian har inte någon påverkan på statens budget, jämställdheten eller den kommunala självstyrelsen.

6.2 Transportstyrelsen

Bedömning

Förslagen har marginell effekt på Transportstyrelsen. Eventuella ökade kostnader ska hanteras inom befintliga ramar.

Skälen för bedömningen

Förslagen i avsnitt 3 innebär att Transportstyrelsen som ansvarig myndighet för hamnstatskontroller kommer att få ändrade och i viss mån ökade uppgifter till följd av de skärpta kraven i direktivet. Exempelvis kan det inte uteslutas att ändringarna får följden att det fattas fler beslut om exempelvis anlöpsförbud. Förslagen innebär vidare att myndigheten får ytterligare uppgifter som rör rapportering, informationshantering och hantering av inspektionsregistret, vilket kan öka kostnaderna. Myndigheten ska också inrätta ett kvalitetsledningssystem för hamnstatskontrollverksamheten. Sammantaget bedöms de nya eller ändrade uppgifterna dock inte medföra mer än en marginell effekt på myndigheten. Eventuella ökade kostnader ska belasta befintliga ramar.

6.3 Andra statliga myndigheter och domstolar

Bedömning

Förslagen har mycket liten påverkan på åklagare och domstolar.

Skälen för bedömningen

Myndigheter

Förslagen i promemorian påverkar såvitt kan bedömas inte några andra myndigheter än Transportstyrelsen.

Åklagare och domstolar

Förslagen i avsnitt 3 innebär att det kan komma att fattas fler beslut om exempelvis förbud för fartyg att anlöpa eller lämna hamn. Dessa beslut kan överklagas till allmänna förvaltningsdomstol. Överträdelse av beslutet kan föranleda straffansvar. Förslaget i avsnitt 4 innebär en utökning av den krets som kan träffas av straffansvar i regelverket om sjöfartsskydd. I teorin kan förslagen alltså medföra ett ökat antal ärenden i rättsväsendet, såväl på den allmänna sidan som på den förvaltningsrättsliga sidan. Ökningen av antalet ärenden och mål bedöms dock bli mycket liten. Eventuella kostnadsökningar ska hur som helst hanteras inom befintliga ramar för Sveriges domstolar.

6.4 Redarna och sjömännen

Bedömning

Redare och sjömän på svenskkontrollerade fartyg påverkas i mycket liten grad av förslagen.

Skälen för bedömningen

Förslagen i avsnitt 3 innebär att det kan komma att fattas fler beslut om exempelvis förbud för fartyg att anlöpa eller lämna hamn. Detta påverkar i så fall redarnas möjligheter att bedriva sjöfart samt sjömännen genom att de blir kvar i en hamn om fartyget hålls kvar. Fartyg som kontrolleras av svenska redare har statistiskt sett bättre resultat i hamnstatskontroller än fartyg från de flesta andra länder. De föreslagna reglernas påverkan på svenskkontrollerade fartyg bedöms därför bli mycket liten.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

5 kap.

16 a § En lots eller en hamninnehavare som i samband med sin normala verksamhet uppmärksammar att ett fartyg har uppenbara avvikelser, ska omedelbart rapportera detta till den myndighet som regeringen bestämmer, om avvikelserna *kan*

– inverka menligt på fartygets säkra framförande *eller på säkerheten för sjömännen ombord*, eller

– utgöra ett hot mot den marina miljön.

Med hamninnehavare avses den fysiska eller juridiska person som utövar det avgörande inflytandet över hamnens drift.

Paragrafen innehåller rapporteringskrav för lotsar och hamninnehavare som upptäcker avvikelser hos fartyg. Paragrafen genomför artikel 23 i direktivet 2009/16/EG om hamnstatskontroll i den reviderade lydelsen. Övervägandena finns i avsnitt 3.4.

I *första stycket* införs en skyldighet för lotsar och hamninnehavare att rapportera avvikelser hos fartyg som kan inverka menligt på säkerheten för sjömännen ombord. I övrigt görs redaktionella ändringar.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:487) om sjöfartsskydd

22 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller föreläggande som har meddelats med stöd av

– *regel 9 i bilaga 1 till förordning (EG) nr 725/2004, eller*

– *9 eller 9 a § denna lag.*

Om ett förbud eller föreläggande som avses i första stycket är förenat med vite, *ska* den som bryter mot det inte dömas till ansvar.

Paragrafen reglerar straff för överträdelser av förelägganden och förbud och om förhållandet mellan straff och vite. Övervägandena finns i avsnitt 4.

I *första stycket* införs straffansvar för överträdelser av förbud eller förelägganden som har riktats mot svenska fartyg med stöd av 9 a §.

I *andra stycket* görs en språklig ändring.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Första punkten anger när lagen träder i kraft.

Andra punkten innebär att de nya bestämmelserna blir tillämpliga endast på överträdelser som sker efter ikraftträdandet.